

1

אונקלוס

שמות ז וארא

ק

יב וְרָמּוּ נָכַר הַמִּטְרָה וְהוּוּ קְתַנְיָא
וּבְלַע חֲמָרָא דְאַחֲרָן יַת הַמִּטְרִיהוּן:
יג וְאַתְקַף קָבָא דְפָרְעָה וְלֹא קָבִיל
מְנַהוּן בְּמֵא דְמַלִּיל יְיָ יֵד וְאָמַר יְיָ
קְמֵשָׁה אֲחִיקָר (לפרש"י יקיר)
קָבָא דְפָרְעָה סְרִיב קְשִׁילָא עָמָא:
טו אִזִּיר קִוְת פְּרַעַה בְּצַפְרָא הָא

יב וַיִּשְׁלִיכוּ אִישׁ מִפְּהוּ וַיְהִי לְתַנְיָנִים
וַיְבַלַּע מִפְּהוּ-אַחֲרָן אֶת-מִשְׁתָּם: יג וַיַּחֲזֹק
לֵב פְּרַעַה וְלֹא שָׁמַע אֱלֹהִים בְּאִשֶּׁר
דִּבֶּר יְהוָה: ס"ה וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה
→ כְּבֹד לֵב פְּרַעַה מֵאֵן לְשַׁלַּח הָעָם: טו לֶךְ
אֶל-פְּרַעַה בְּבִקְרַת הַנֶּה יֵצֵא הַמִּוֶּמֶה

רש"י

לקט בהיר

שהיא מתהפכת על ידי לחש: (יב) ויבלע מטה
אהרן. מאחר שחזר ונעשה מעבידי צלע את כולם
(ש"ר - תנח" - שנה ג'): (יד) כבד. תרגומו יקיר, ולא
אחיקר, מפני שהוא שם דברי, כמו (י"ח י"ח) כי כבד
ממך הדבר: (טו) הנה יצא המימה. לנקביו,
שהיה עושה עצמו אלוה וואמר שאינו לריך לנקביו
ומשכים ויואל ללילום ועושה שם לרכיו (ש"ר - תנח"י):

שימהפק, אלא לשון מושאל הוא לפני אדם שראו כישוף וכדי
להסבירם (ש"א): (יב) דלא כחייב ויבלע תנין אהרן
(רש"י), והיה צורך לזה שאם יבלע תנין את תניניהם מנהגו
של עולם הוא (ש"ר), כחב הרא"ש שגם תניניהם חזרו
למטות, שהרי כתוב ויבלע מטה אהרן את "מטותם", אבל
אין צורך לזה, שכל מעשיהם היה רק אחיזת עינים ומעולם
לא היו תנינים (בא"י), גם אפשר שבעודם נראו תנינים בלע
חומם, שבה המופת גדול שדומם יבלע את החי, ולזה שינו

חז"ל גם רש"י לומר בלע את "כולן" ולא אמרו בלע מטותם (צל"ד): (יג) דרכו של רש"י ו"ל לקרות לשם תואר שם דבר,
סוף כל סוף שם הוא ואינו פועל, ומביא התרגום לפי שבלשון עברי אינו ניכר, שחביבה זו וכיוצא בה בנקודה זאת קבד יכול
להיות פירושו שהוא כבד בכלל ואז הוא שם תואר ותרגומו יקיר, גם יכול להיות פירושו שנתקבד כבר בזמן שעשיית המופת
לפניו, ואז הוא פועל עובר ותרגומו אֲתִיקִיר, וכן כיוצא בזה, כגון כל אוכל קמץ תרגומו קמיש והוא שם תואר ופירושו לחם
זה הוא חמץ, כי לא קמץ (י"ז ל"ט) תרגומו לא קמץ, והוא פועל עבר ופירושו שאז בזמן שלשו את הצלק לא נתחמץ, וכן
עבר וקן שם תואר, והיה כי וקן יחמק פועל עבר, ומביא ראיה לאונקלוס מפ' יתרו שאמר כי קבד ממך הדבר שבהכרח
פירושו שדבר זה אשר אתה עושה כבד הוא בכלל, הרי שיכול להיות שם תואר ולא פועל עבר, והכרחו של אונקלוס הם ב'
דברים, הא' דבר הלמד מעניינו, שהקב"ה אומר למשה לך אל פרעה והמרה בו, והקדים הטעם למה להתראת הזאת לפי
שנבו כבד בכלל פי' גם עתה הוא כבד ובשביל זה מאן לשלח העם, אבל אין טעם לומר שנתכבד אחרת ובשביל כן מאן לשלח
עתה שאפשר שעתה אינו כבד (ג"א), והכרח הב' שהאמת יורה דרכו של פרעה הייתה כבד בתמידות לא רק שנתכבד לפי
שעה, ולמשל אדם בליעל הנודע במעשיו הרעים יאמר עליו פלוני אכזר הוא והרג את פלוני, ולא יחכן לומר פלוני נתאכזר
והרג את פלוני, כמו כן לפנינו לפי שלב פרעה כבד הוא בכלל ואינו רוצה לשלח את העם, לזה לך אליו והמרה בו
(בא"י): (יד) מדלל אמר הנה יצא המימה, שאז יהיה פירושו שמתר יצא צבוקר ואל לקראתו, אבל הנה הוא יוצא הוא
לשון הווה ופירושו שרגיל הוא ללאת, ואם יציאתו הוא לטייל וכדומה למה להכתוב לפרסם זאת, גם למה שלחו הקב"ה דוקא
בהשכמה ולא במשך היום שישב בפלטיין שלו, ודאי כדי לגלות קלונו ולפרסם סודו, וזה הכרח מן הכתוב מלבד שכל דברי

אור החיים

הלדיקים עשות מצות ה' מכל רגון בעולם:
יד. וַיֹּאמֶר ה' וגו' כבד וגו'. לריך לדעת מה
האיות ושחק"י, והודיע ה' למשה מה זו שתיקה כי
מודיע בדבר זה האלהים אחר
שהם יודעים אותו. ואולי כי לא היה חשובה
שליחת הדבר:

אור בהיר

עשו. (ג) ויש לומר שתיקה כהודאה. (ד) פירוש לא החשיב.

לך אל פנח דוקר - הכרת האצט אר זלמן

וּנְצַבְתָּ לְקִרְאָתוֹ עַל־שֵׁפֶת הַיָּאָר
וְהַמַּטֵּה אֲשֶׁר־נִהַפֵּךְ לְנַחֵשׁ תִּקַּח
בְּיַדְךָ: 10 וְאָמַרְתָּ אֵלָיו יְהוָה אֱלֹהֵי
הָעִבְרִים שְׁלַחְנִי אֵלֶיךָ לֵאמֹר שְׁלַח
אֶת־עַמִּי וַיַּעֲבֹדְנִי בַמִּדְבָּר וְהִנֵּה לֹא־
שָׁמַעְתָּ עֲדִיכָה: 11 כֹּה אָמַר יְהוָה
בְּזֹאת תִּדְעַ כִּי אֲנִי יְהוָה הֵנָּה אֲנֹכִי

נפיק דמיא ותתעמד לקדמותה
על פיך נהרא ונהרא דאתהפיק
לקח תסב בידך: 10 ותימר לה
"אלהא דיהודאי שלחני לתך
דמימר שלח ית עמי ויפקחון
קרמי במדברא והא לא קבלתא
עד פעון: 11 בדנן אמר " כה
תדע ארי אנא " הא אנא מתי

לקט בהיר

דשיי

רו"ל קבלה הן (במ"ח): טו) הגם שמן הסתם פירוש
חיבת "כה" באופן זה, כמו כה אמר ה' או כה יהיה זרעך,
אעפ"כ מנינו ג"כ שמניין המקום או הזמן, ופירושו עד
הנה, כגון נלכה עד כה שבעקדה, ומדלל אמר לשון הרגיל עד
(רא"ם): טז) פי' אלל מכת זכורות המכה עלמה פתח זה ככה אמר ה', משא"כ בשאר מכות שנאמר בהם כה אמר ה'

אור החיים

יז. ואמרת אליו ה' וגו' שלחני וגו'. כל הכתוב
מיותר ולא היה לו לומר אלל
פסוק שאחריו כה אמר ה' וגו'. ואם לומר כי הוא
שלחו זה אינו נריך כי יודע הוא, ואולי כי להיות
שזא אליו והוא הולך לעשות לרכיו צדקה השכם
ויאמר פרעה שאין זה מהלכות דרך ארץ שהיה לו
להמתין עד עת שיהיה יושב צפלטין שלו ויאמר
אליו השליחות, לזה נזהר ה' לתת לו טעם בתחילת
דבריו ויאמר אליו ה' שלחני אליך ודבר מלך עלי
לזא בעת זו. גם לזא שהוא אלוה עליון נריך לעשות
שליחותו חקף ומידע. עוד יראה על דרך אומרם
ז"ל (שמו"ר ח') צפסוק (יחזקאל כ"ע) לי יארי ואני
עשיתי שהיה עושה עלמו אלוה והיה מטעה עמו
לומר כי הוא מכניס ואינו מוציא והיה יולל
בהשכמה דרך נסתר מכל חי והיה עושה לרכיו
ציאור, לזה צאה השליחות מה' למקום גנובתו
ומסחורו מכל חי ואמר אליו תחילת דבריו ה' אלהי
העברים הוא שלחני אליך פי' הודיעני מקום אתה

יז. בזאת תדע כי אני ה'. טעם שזיין לו ידיעת
לו הדבר:

אור בהיר

צד) הגם שאמר סתם. צו) ולא במקרה היה, שהלכנו כאן בני מכוון ומלאךך. צז) ומה חידשו לו כה.

בנהרא ויתקפ
די בנהרא ו
ויאון מצרא
נהרא: יט וא
לאהרן טול חו
מיא דמצרים
ארתיהון ועל
בית בנישנות
ויהי דמא בק

כחלת הלילה
גשמים יורדים
הארץ ומלרי
יראתם ואחר כ
מצרים. לבק
לשמות: יט) א
משה"י) כששל
זדס ולא זלפו
גדרתם. הם
שלנו: יאריו
זידי אדס מ
מתצרכים: ו
אגמיהם. קצו
אלל עומדים
בכל ארץ מצ
שנינו נוסחאות כמ.
והם היו עובדים
מה יגיעה יש, ו
שחר שהיל"ל ונל
ונלאו צבקות רפ
העפר נהנה ממו
אל תשדי ביה ק
האדמה ומושכין
ממלרים: כב)
קבולת מים על
דאילו צמון כבר

מלד עממי אין נפקא מינה במופת, ללא ידעמי את ה', אלל עכ"פ חנו מופת שאתם שלוחים של מקום. וצפרט דמשה רבינו הנהיג עמנו בצחינת חלקים לפני פרעה, כדכתיב [שם א] נחמיק חלקים לפרעה, א"כ שפיר ביקש פרעה שיתן מופת על זה. ולזה ביאר המדרש קל וחומר מחנניה מישאל ועזריה, דמופת שלהם היה על שם שחשבו שאין ראוי לבשר ודם להקרא בשמו של הקצ"ה, א"כ כל שכן פרעה היה ראוי לבקש לו מופת על זה, כן נראה לי צס"ד.

7 ← ויאמר ה' אל משה בבר לב פרעה וגו', לך אל פרעה בבוקר הנה יוצא המימה וגו' [ו, יד-טו]. פירש רש"י [שם טו] לנקביו, שהיה עושה עמנו חלוא, ואומר שאינו צריך לנקביו וכו'. ויפלא מאוד, למאי הוצרך משה רבינו להזדקק לזה להוכיח לו שאינו מאמין בו שהוא חלוא, וכי הוי סלקא דעמיה דפרעה שמשה רבינו טועה בו. ויותר תמוה, דלמאי איכפל קרא לאשמעינן דיעה פרותה של פרעה בזה.

ונראה צס"ד, דכל התורה כולה הוא עטיין טבין לנגד היצר הרע [ראה זוהר הק' פרשת יתרו ח"ג פג, ב]. ואמרו רז"ל [שבת קה, ב] שכן אומנתו של יצר הרע, היום אומר לו עשה כך, ולמחר אומר לו עשה כך, עד שאומר לו עבוד עבודה זרה, והולך ועובד. והכוונה נראה לי צס"ד, דודאי בתחלה כשהוא עושה דבר שאינו

ע. לשון הגמרא שם: כל אדם שיש בו גסות הרוח, כאילו עובד עבודה כוכבים.

עא. ראה עוד לעיל בדברי רבינו על הפסוק הוא משה ואהרן, ועיין עוד בפרשת דברים על הפסוק ונעבר מאת אחינו.

הגון, הוא מרגיש בעמנו שלא עבד שפיר. ואם אינו משתדל לשוב מיד, לא מצטיי שלל ישוב מדרכו, אלל שהיצר הרע מקיטו שיאמין שכל מה שעושה הוא עושה על ד' היומר טוב, ואינו עושה שום דבר לבטלה. והנה, מקרא מלא דיבר הכתוב [קהלת א, כ], אין אדם לדיק צארך אשר יעשה טוב ולא יחטא, ומי שהוא בגדר אדם, לא ימלט מזה. א"כ מי שמאמין בעמנו שאינו עושה שום דבר שלא כשורה, ממילא הוא עושה עמנו חלוא, נמצא עושה עמנו כעבודה זרה. והיינו דאמר, דרכו של היצר הרע, היום אומר לו עשה כך, ולמחר אומר לו, לא די שלא חטא, אלל אדרבא כל מעשיו אין בהם שמך דופי, וזהו כעובד עבודה זרה. ועל דרך שאמרו רז"ל [סוטה ד, ב"ג] כל המתגאה כאלו עובד עבודה זרה.

והנה, ענה היעוזה לזה כתב בהנהגות של רבינו אלימלך בעל נועם אלימלך [הנהגות האדם אות א], וז"ל, ולכן צריך האדם להתחרט מאוד על עונותיו, ולהתבודד עמנו קודם אור היום ע"א, שאז עת רצון לבכות על הגלות השכינה פעמים הרבה עד אין חקר וכו', ואז יראה בעמנו שעמדו עונותיו לנגד עיניו, ויזכור את חטאותיו ועונותיו ופשעיו כהרים וגזעו, אשר מעולם לא זכר אותם אם עשה ככה וכו'. וכיו"צ אמרו רז"ל [גרות נח, א, ועוד], צא להרגן השכם להרגו, דעל היצר הרע קאי, אם רצונך להרגו, צריך שתהא משכים דייקא להרגו ע"ב. והנה, גלות מצרים הוא נהג

עב. ראה בפלא יועץ אות ה ערך השכמה; רבש לפי אות ה ערך השכמה ובהערות הבני יששכר שם בשם לקוטי גורי האר"י ז"ל, וכן בנחל אשכול על הפסוק קומו רוני בלילה [איכה ב, יא]. ועיין עוד תיקוני זוהר ח, ב.

ככל דור צפרט וכלל, תחת היצר הרע, זה שי מצרים, דנקרא פרעה [ויקרא ב, טז]. ודרכו של ה' של אדם, שאין לו מהמותרות, מאחר שי ואין בהם שמך דופי. קודם אור היום כנ"ל. השכם בצוקר והחייב המימה. וממנו ניקח מ משועבד תחת היצר ה' שעושה עמנו חלוא, לו עמנו, ע"כ צריך להש והשי"ת יעזור לנו

והפלתו ביום ההוא למען תדע הארץ [מ, יח]. צריך ציח צמכת ערוב, טפי מצ צס"ד, דהנה כתיב [שם] וגו' את הערוב וגו' עליה, וצריך ביאור. ופי וכמה חיות שאינם מת הקרים ביותר. וכמה חי אם צארנות היומר צארנות אשר האויר וידוע, דחיות צומן ש אינם טורפין, כמה שג חולין [נג, א], ד"ה רזו הכא נמי חיות שאינם אשר צמצרים, לא יטו וגם האדמה אשר ה

עג. עיין עוד שבת פג, ב

הרג"ל ר' נחג אג. (1111) 3 צי

בכל דור צפרט וצכלל, דאס האדס משועבד
 תחת היצר הרע, זה שיעבד תחת פרעה מלך
 מצרים, דנקרא פרעה על שם פנו אלי עורף
 [ירמיה ג, טז]. ודרכו של היצר הרע לסמות עיניו
 של אדם, שאין לו עורף לנקות עצמו
 מהמותרות, מאחר שכל מעשיו כולם זכים
 ואין בהם שום דופי. והתקנה לזה, להשכים
 קודם אור היום כנ"ל. והיינו דאמר רחמנא,
 השכם בצוקר והחליצ לפני פרעה הנה יוצא
 המימה. וממנו ניקח מוסר השכל, דמי שהוא
 משועבד תחת היצר הרע, אינו זו ממנו עד
 שעושה עצמו אלוה, לומר שאין עורף לנקות
 עצמו, ע"כ צריך להשכם ולהחליצ לקראתו.
 והשי"ת יעזור לנו על דבר כבוד שמו. L

והפלתני ביום ההוא את ארץ גושן וגו'
 למען תדע כי אני ה' בקרב
 הארץ [מ, יט]. צריך ציבור, מאי שגא דכתב כן
 במכת ערוב, טפי מבשאר מכות. ונראה לי
 צס"ד, דהנה כתיב [שמות ט, יז] הנני משליח בך
 וגו' את הערוב וגו' וגם האדמה אשר הם
 עליה, וצריך ציבור. ופירשתי צס"ד, דיש כמה
 וכמה חיות שאינם מתקיימות כי אם בצארנות
 הקרים ביותר. וכמה חיות אינם מתקיימות, כי
 אם בצארנות היומר חמים. וכמה, דוקא
 בצארנות אשר האויר ממוזג, וכיוצא בזה.
 וידוע, דחיות בזמן שאינם בתכונת צריאחס
 אינם טורפין, כמה שכתבו התוספות במסכת
 חולין [גג, א], ד"ה רוב אריות דורסים. א"כ
 הכא נמי חיות שאינם מוטבעים על האויר
 אשר במצרים, לא יטרפו. לכן אמר הכתוב,
 וגם האדמה אשר הם עליה, כלומר, גם

עג. עיין עוד שבת פג, ב; גיטין נו, ב.

האויר שלהם נמי יצא עמהם, כדי שיתקיימו
 בתכונתם ויטרפו.

ויש מזה לקחת מוסר השכל, דרו"ל [בבבב
 סג, צ"ג] אמרו אין דברי תורה
 מתקיימין, אלא במי שממית עצמו עליה.
 כי אם האדם מסתכל ומתבונן תמיד אם
 הדבר ההוא כפי מזגו, א"כ תורה מה תהא
 עליה. ואף דלקושטא דמילתא, כתיב [ויקרא יט,
 ה] וחי בהם, אצל עיקר החיות אינם מחמת
 הדברים הגשמיים, כי אם מחמת כח האלקי
 שבהם, כמאמר הכתוב [דברים ט, ג] כי על כל
 מוצא פי ה' יהיה האדם. והלא דברים ק"ו,
 אם הערוב היה מתקיים על מזגו צארץ שעל
 פי טבעו, לא הוי מצי להשאר בו משום רצון
 ה'. קל וחומר קוי ה', המחלישין עצמן על
 התורה, יחליפו כח. והיינו דאמר גבי ערוב,
 למען תדע כי אני ה' בקרב הארץ. בכל דבר
 גשמי, כח אלקי שבו, הוא הדבר המעמידו,
 והוא הנותן ליעף כח ולאין אונים עצמה
 ירצה [ישעיה מ, כט].

כי אם מאן אתה לשלח ועורך מחזיק
 בם [מ, צ]. פירש רש"י, אוחז צם, כמו
 והחזיקה במבוסיו [דברים כה, יא]. והנה, לשון
 רש"י תמוה, מה לו לפרש לשון אוחז צם,
 הלא פשוטו כמשמעו. ואי דלשון מחזיק
 משמע כאדם המחזיק צידו לעכב את חברו,
 וא"כ לא יתכן בזה לשון מחזיק, אלא מעכב.
 א"כ ראה דמיינתא רש"י מוהחזיקה במבוסיו
 לא יתכן, דהתם לשון אחיזה ממש קאמר,
 משא"כ האי מחזיק, הוא אחיזה רוחניות,
 ולשון עיכוב.

כִּי אָנִי אֲדַע יְהוָה: פ כֹּה פָּה אָמַר אֲדַע
 יְהוָה בְּקַבְצֵי אֶת־בֵּית יִשְׂרָאֵל מִן־הָעַמִּים
 אֲשֶׁר נָפְצוּ בָם וְנִקְדַּשְׁתִּי בָם לְעֵינֵי הַגּוֹיִם
 וַיֵּשְׁבוּ עַל־אֲדָמָתָם אֲשֶׁר נָתַתִּי לְעַבְדֵי
 לַיעֲקֹב: כו וַיֵּשְׁבוּ עָלֶיהָ לְבָטָח וּבָנוּ בָתִּים
 וְנִמְעוּ כְרָמִים וַיֵּשְׁבוּ לְבָטָח בַּעֲשׂוֹתֵי שְׁפָטִים
 בְּכָל הַשָּׂאטִים אַתֶּם מִסְּבִיבוֹתֵיכֶם וַיִּדְעוּ כִּי
 אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיהֶם: פ כִּמֹּא בַשָּׁנָה הָעֲשֻׂרִית
 בַּעֲשָׂרֵי בַשָּׁנִים עָשָׂר לַחֹדֶשׁ הָיָה דְבַר־
 יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר: כ בֶּן־אָדָם שִׁים פְּנִידָה עַל־
 פְּרָעָה מֶלֶךְ מִצְרַיִם וְהִנְבֵּא עָלָיו וְעַל־
 מִצְרַיִם כָּלָה: ג דְּבַר וְאָמַרְתָּ פָּה אָמַר |

סְחַרְיָהוֹן דְּבָזוּיִן יְהוֹן
 וַיִּדְעוּן אַרִי אָנָּא
 אֱלֹהִים: כה פְּדָנָן אָמַר
 אֱלֹהִים כִּד אֲכַנִּישׁ יֵת
 בֵּית יִשְׂרָאֵל מִפְּנֵי
 עַמְמֵי דְאֲחַבְדֵּרוּ לְתַמְן
 וְאֲתַקְדֵּשׁ בְּהוֹן לְעֵינֵי
 עַמְמֵי וַיִּתְבוּן עַל
 אֲרַעְהוֹן דִּיהִבִּית לְעַבְדֵי
 לַיעֲקֹב: כו וַיִּתְבוּן עָלָה
 לְרוֹחְצָן וַיִּבְנוּן בַּתִּין
 וַיִּצְבוּן פְּרָמִין וַיִּתְבוּן
 לְרוֹחְצָן כִּד אַעְבַּד
 פּוֹרְעֵנוּת דִּינִין מִכָּל
 דְּבָזוּיִן יְהוֹן מִסְחַרְיָהוֹן
 וַיִּדְעוּן אַרִי אָנָּא
 אֱלֹהֵהוֹן: א בַּשָּׂאטֵי
 עֲשֻׂרֵיתָא בַּעֲשֻׂרֵיתָא

בְּתַרֵּי עֶסֶר לִירְחָא הוּהוּ פְתָנָם נְבוֹאָה מִן קָדָם יי עֲמִי לְמִימְרֵי: ב בֶּר אָדָם קָבִיל נְבוֹאָה
 עַל פְּרָעָה מֶלֶךְ מִצְרַיִם וְאֲתַנְבִּי עֲלוּהִי וְעַל מִצְרַיִם כָּלָהוֹן: ג אֲתַנְבִּי וְתִימַר פְּדָנָן אָמַר יי
 רש"י

אותם. הצוים לומס: (כה) לעבדי ליעקב. כמו
 שנמנה ליעקב נמלה זלא מלרים, ופלת ימה וקדמה

מצודת דוד

(כה) ונקדשתי בם. אהיה מקודש על ידיהם בהאותות
 ומופתים שאעשה אז עמהם: (כו) בעשותי. בסבת
 עשותי שפטים בכל המבזים אותם מטביכותם, ישבו לבטח כי לא ימצא עוד מי ירע להם, ואז ידעו שאני ה'
 אלהיכם העושה משפטם מיד הבבלים: (א) בשנה העשירית. לגלות יהויכין ומלכות צדקיה: בעשירי. בחדש

מצודת ציון

(כה) נפוצו. ענין פזר:

רד"ק

מרעים לישראל: (כה) כה אמר ה'. מבוארת היא
 זאת הפרשה, בהכטחה זו שהבטיחם משכניהם
 המריעים להם, והאל יתברך יעשה בהם שפטים שלא
 יוכלו להרע עוד: (כו) וישבו. מבואר הוא: (א) בשנה
 העשירית בעשירי. עשירית למלכות צדקיהו. וזכר
 תחילה פורענות צור, לפי שהיתה פורענותם תחילה
 נושאי הפרק
 (א"ז) נבואת פורענות על פרעה המתגאה.
 (ח"ב) חורבן מצרים יהיה ארבעים שנה.
 (יג"ט) שיבת מלכות מצרים ומצבה השפל.
 (יד"א) נבואה על נבוכדנצאר שיכבוש ויבזוז את מצרים.

לפורענות מצרים. אבל נבואת מצרים באה לו תחילה
 בשנה העשירית, ואחר כך בשנת החורבן באחת
 עשרה שנה לצדקיהו, באה לו הנבואה על מצרים
 שני פעמים, ואחר החורבן גם כן שני פעמים בשנים
 עשרה שנה: (ב) בן אדם. ועל מצרים כלָה. אמר
 כלה בלשון נקבה, כלומר על עדת מצרים:

אלהים הא אָנָּא ש
 הוֹנִי עַל־ד פְּרָעָה מֶלֶךְ
 הַמִּצְרַיִם דָּאֵת |
 לְתַנְיָא רַבָּא דִּי
 בְּנוּ נְהוֹתִיָּה דִּי א
 הַלִּיל מַלְכוּתָא וְ
 כְּבִישִׁית: ד וְאֲתַן ש
 בְּלוֹסְתָּךְ וְאֲקַטֹּל שְׁלֵכ
 תִּקְפֵּךְ עִם גַּבְ

אלי לאמר: (ג) התנים
 של מלרים וכל שזבע שנה
 לפיכך הנציא ממסל את
 לדגם יאור: די יאור.

התנים. כמו התנין בניין.
 במראיתו. וכן את התנינים הג
 ענין השכיבה לנח: יאוריו.
 שהמשיכו ממנו בריכות הר
 יאוריו בלשון רבים: עשיתו
 ישמח ישראל בעושייו (סהלס
 צדיה וכו נוקבים לחיי הרג
 תקב לחיו (לויג מ ט): בלחי
 והדבקתי. מלשון דבוק וחבו
 בדג על כשרו כעין לבוש: |
 ט

אותך מתוך היאור ועם כי

(ג) וזכר התנים הגדול. |
 כמוהם וכמוהן מרף ונוף.
 היאור, כי הוא המשקה א
 ועל כן מתגאים בו. המ
 המלך לתנים הגדול בתוכ
 כמו שאמר (בראשית א כא)
 הגדולים. והמשיל עם כ
 שאמר דגת יאוריק: הר
 מחריד אותו: די יאוריו. ה
 נמצא בה ברוב השנים וא
 למדינות אחרות בעבור ת
 עשיתי ותיקנתי לי היאור
 פירוש עשיתיני, עשיתי
 ובחכונתי עד שנעשיתי
 עשה את משה ואת או

בהם הם כלים מאלוהים ישמע חכם יוסף לקח
 ודפח"ח . וזכו ענין מעלת מרע"ה שהעלה
 ותיקן דבורו ותחלה היו לכן שיהיה רעה חותן
 ואח"כ בגלגול נעשו תלמידיו שנתן להם
 בחורה ולמד עמהן וכו' ודפח"ח :

שמעתי בשם מזרי סוד עירב אלפים
 אמה וכו' כי אין
 להקב"ה בעולמו אלא ד' אמות של הלכה
 והענין כי בכל דבר שבעולם יש בו ג' אמות
 אד' הוי' ואח"כ כמו בית נקר' אד' ומה
 שמהווה ממנו כגון שיש לו הנאה בבית
 מקושט וכיוצא נק' הוי' ואור המקיף הבית
 להגיל מכל הקליפה נק' אה"י :

ביאור משנה דאבות פ"ב הוי זכיר
 בגלותו וכו' כנחלי אש ושמעתי
 במצרי כי קודם הלימוד אמרו מלחא דבדיחותא
 וכו' והענין כי יש קטנות וגדלות בעולם
 שנה נפש ועל ידי מלחא דבדיחותא עולה
 מן הקטנות ומתדבק בגדלות והנה בזמן
 הגדלות שבעולם אז הוא דבוק בו יחברך
 כפשוטו משח"כ בימי הקטנות שיש בעולם
 אז לריך האדם מלחמה גדולה שיוכל להתקרב
 אליו יחברך והוא עיקר-השכר שיש לאדם
 שעושה על כל ההכרח גם שלא יוכל לעשות
 הטוב בפועל מכל מקום לבני לפנתי אמרתך
 ובחוק יעשה ענינים גשמיים וז"ש חז"ל חורה
 ומלחמה שביעשה שיהם משמחה עון וכיוצא
 בזה וכשבה חיזה תלמיד להרב בימי הקטנות
 ולמד ממנו דברים גשמיים הנק' גחלת בני
 אור פנימו וז"ש הוי זכיר בגחלתו וכו' עקרב
 ר"ל ז' מדריגות הנק' ע' הוא מקרב לשרשן
 וזה אינו יודע מהו וסבור וכו' ודפח"ח :

שמעתי במצורי פי הש"ס השוחט
 לעלמא חייב משום

לובע וחד אמר משום נטילת נשמה ופריך
 משום לובע וכו' אלא אף משום נטילת נשמה
 גבו' כי הילכ"ר יידון לעתיד וקשה הא לכך
 נכרח וי"ל שעושה עלמו לית'ט וכו' . ובזה
 יובן השוחט דעלמא חייב וקשה הא לכך
 נכרח ומשני משום לובע שהיא לובע בדמות
 ית'ט ועי"ן נוטל נשמה ופריך וכו' ומשני
 אף נטילת נשמה ודברי פי חכם חן :
וישב יעקב בארץ וגו' . ובאר ש"ס כל
 המענג שבת נוחנין לו משאלות
 לבו וכו' והקשה בגאון הא אמרי' אין אדם
 מת וחלי חלואו וכו' ובאר פסוק וישא יעקב
 רגליו מפרש נשאו לבו משהכבטח וכו' . שמעתי
 במצרי ענין התפלה כח"ל העיקר הוא
 האמונה שיחמין שהש"י מלא כל הארץ כבודו
 וכו' ועי"ן מעלה ומנשא רגלי השכינה וכו'
 גם יאמין מיד כשיגאל מפיו נוסח התפלה מה

ששאל מיד הוא כענה וכ"ח הא לפעמים
 שלא מלא מבוקשו הענין הוא שיהיה בעולם
 מננו למשל שנטעש בקשחו בכללות בעולם
 הגם שצפרעות הוא מבקש להסיר הכתר
 ובאמת היא לטובתו או למרק עין או כיוצא
 וכו' . כ"ח כוונת שאלתו שמלפני שיהיה
 נענה אז מכנים גופיית בחוך שאלתו שיהיה
 ראוי שיהיה רק ברוחני לחועלת השכינה ולא
 לחועלת עכ"ל לכך הוי מכך מדליל וכולו
 והאריך בזה ודפח"ח ובזה יובן וישא יעקב
 רגליו שהוא רגלי השכינה על ידי האמונה
 ובטחון בלב כמ"ש חזקו ויאמץ לבבכם וכולו
 ח"ש ששאלו לבו משהכבטח והבן :

שמעתי ממור פירש פסוק וישלח יעקב
 מלאכיו . גם הקשה

בימות המשיח שבעלו הכרות וכל ענינים
 שריך להחפלה עליהם ח"כ החפלה שהוא
 אבר השכינה וכי ח"ו אפשר לבטלה וכו'
 גם הקשה על פסוק ביום ההוא יבוקש עון
 בישראל ואינו וזה טעמה יכוד ויש לומר
 למה יבוקש וכו' לריך לעון בית ישראל ופירש
 כי יש ד' סוגי החפלה ח' שר לו על כבודו
 יחברך שנתחלל בין ח"ה ומחפלה וכו' . ב' על
 עונות כי הרה הוא העון עלמו וגם העבירה
 חמורה ממיחה כי המיחה מכפרת וממרת
 העון משח"כ העון גורם כמה מיני מיחות
 וכריתות וכו' . ג' התפלה על פריסה וכו' .
 ד' על חיים והנה חוברי השכינה משטוף
 כד' עניני הנער הגל' כדי שידע ויחפלה
 ויפריך הגשמיים ויעלה נלווי השכינה הפנימי
 למעלה וכו' משח"כ בדליכת ד' סוגי הגל'
 אינו יודע על מה להחפלה וזה שאמר
 יבוקש עון בית ישראל כדי שיחפלה עליו
 ואינו וגם טעמה וחסרון שאר סוגים הגל'
 ולא תמלחנה על מה להחפלה כי אם שיהיה
 החפלה דרך יחודים כי כל למעשה גשמיים
 שנטעשה בעולם הכל נרמז בחורה והוא גם כן
 בעולם האצילות גם שכתב בוחר שהוא דרך
 משל וכו' היינו גם כן עד"ל והעיקר האמונה
 שיחמין כי דרך דיבורו ותפלה הוא נעשה
 מיד כך בני שום ספק וכו' . ובזה יובן
 וישלח יעקב השכינה כי י' הוא גולמי שנתלבש
 בו ימי הבנין שהיה עי' כל ח' כלול חן י'
 ובאמת ע"ס כ"ח כלול מן י' הוא ק' והכל ע"י
 הבינה שהיא ב' מלאכים כמ"ש בכתבים
 מלאכים המוני מעלה וכו' . אל עשו אחיו הוא
 עולם העשי' וכו' ודברי פי חכם חן :

ושמעתי במצורי פ' הענין בחטא ח'
 בחטא אדם נזדמן לו
 חטא אחר כדי שיצו ממנו עי"ן יהיה כפרת
 חטא ח' וכשרואה יר הכר כך מתגבר עליו
 נחטט

סני ין פורג יוסף
 מ"ג ל' יצקד יוסף גבבן מפיולני

ולשלוש כו'. וזהו כי חק לישראל הוא, חק' לשון צמצום:

והנה זה שהשכל מדבק עצמו בשורש, זה הוא בראש השנה בתשרי כנ"ל, וזה הוא אצל הרב בחינות הריון, מה ששכל התלמיד הוא דבוק לשכל הרב, בכדי שהרב ילמוד עם התלמיד כבחינתו, וכן למעלה כשהעולמות מדבקים עצמם כנ"ל או הוא למעלה בחינת הריון, וזהו שאנו אומרים בראש השנה היום 'הרת' עולם, מלשון הריון (עי' פע"ח שער השופר פ"ה):

באיין מליין יושר כו' (נוסח תפילת ימים הנוראים). דעיקר הוא, דאדם אף על פי שחטא, רק כיון שיודע שחטא ומבקש מלפניו יתברך שימחול לו, ומכיר בשפלותו, זה הוא גופא למליין יושר לפניו. וזהו 'באיין', במדה שאדם מחזיק עצמו ל'איין', זה גופא 'מליין יושר':

זמרו לאלהים זמרו זמרו למלכנו זמרו (תהלים מז, ז). לבאר, כי בראש השנה וביום הכפורים שאז הוא המתקת הדין, צריך האדם לחתוך את הדינים, ולעבוד את הבורא במדת הרחמים, ולא במדת דין ששופט את עמו, רק לאחוז במדת הרחמים, וכמו האב ששופט את בנו. והנה ידוע (בי"ר לג, א) ש'אלהים' מרמז על דין. וזהו 'זמרו', כלומר תראו לחתוך זה המדה, שלא ישב במדת דין ששופט את עמו, רק כאב את הבן, והוא יציל אותנו מכל דנפי:

הכלל, כל המלאכים וכל חיות הקודש כולם חרדים מיום הדין, וכן האדם כל אבר ואבר חרד מיום המשפט, אך אם האדם מיישב עצמו אין לו פחד, כי הבורא ברוך הוא אב, ואב בוודאי שופט בנו לרב טוב לכל הטובות. והנה בשעה שאדם עובד ה' אז אינו מתירא משום דבר, ואינו צריך לעשות שום פעולה, אך בשעה שיצא רגע אחת לפעמים מעבודת ה', צריך לפעול אז להרים הנצוצות שיעבדו הבורא ברוך הוא.

כי חק לישראל הוא משפט וכו' (תהלים פא, ה). הכלל, שהקב"ה משפיע שפע טוב על ישראל, וישראל הם מצמצמים את השפע כל אחד לרצונו, לחיים

והנה הגבהת הנצוצות נקרא 'יד', שהגבהת הנצוצות הוא על ידי שמות כוז"ו כמוכס"ז כוז"ו הנכתב במזוזה (י"ד סי' רפח סעי' טו), על ידי השמות האלו הוא עליות

איהו אבל אנא מסרית ליה לכוון, דלכוון איהו באתגליא, אבל שביעאה דילי איהו ועל דא איהו 'בכסה' ולא באתגליא. ירחא דלכוון איהו בסדורא כסדר דאתוון, אביב דאיהו אב"ג, י"ב איהו רזא דג', ואיהו אב"ג כסדרא דאתוון, אבל ירחא שביעאה דילי איהו מסופא דאתוון (תשרי), מאי טעמא, אתון מתתא לעילא, ואנא מעילא לתתא. ע"כ. וראה פרשת בא ד"ה ונבאר מאמר: והנה יש אור וישר ואור חוזר, אור ישר היינו השפע הנשפע מחמת גודל טובו, ואור חוזר היינו השפע הנשפע מחמת התחנותים שמתעוררים ממטה למעלה. והנה אור ישר הוא א"ב כסדר, ואור חוזר הוא האותיות להיפך תשר"ק. והנה בתשרי אנו עושין הרבה מצות, כמאמר חכמינו ז"ל 'שכן מרובה במצות', ועל ידי המצות אנו מעוררים השפע בזה החודש, על זה נקרא חודש תשרי בסוד תשר"ק. ובחודש ניסן השפע הנשפע הוא רק מחמת גודל טובו, לזה נקרא החודש אבי"ב, א"ב כסדר. ע"כ. וע"ע פרשת צו ד"ה ענין חטאת; פרשת תזריע ד"ה או יבואר אשה כי תזריע; דרושים לראש השנה ד"ה יבואר הגמרא. 1. מלשון 'לא תזמור' (ויקרא כה, ז), 'זמיר עריצים' (ישעיה כה, ה).

מכונן בצורת מן

לאו כו' יזכיר לו יום המיתה. אמנם כבר האריכו בספרים (פנים יפות פ' נצנים) שענה זו של הזכרת יום המיתה יש בה כמה חסרונות, שמציא את האדם לידי עצבות, וגם לאחר שעה יחזור היצר להסיחו עוד. אמנם לפי האמור י"ל כי המתנהג בענוה זוכה לסייעתא דשמיא לנצח תיכף את היצר הרע, ושוב אינו צריך לבקש ענה כדי להחלישו.

וזוהו מאד מאד הוא שפל רוח, שעל ידי זה יזכה לסייעתא דשמיא להכניע את היצר הרע לגמרי, אבל בלא זה תקות אנוש ועצתו הוא שיזכיר לעצמו מה שיהיה רמה ותולעה בקצר לאחר מותו, וזה מועיל לכבוש את יצרו רק לפי שעה, אמנם אם יתנהג בענוה יזכה לעזר ה' לנצחו, ולא יצטרך להשתמש בהזכרת יום המיתה.

*

→ **ג מאד מאד** הוא שפל רוח, שתקות אנוש רמה.

י"ל על פי מה שכתב בקדושת לוי (לראש השנה) על הפיוט צאין מליץ יושר מול מגיד פשע, כי האדם אף על פי שחטא, אם הוא מכיר בשפלותו שהוא יודע שחטא ומבקש מלפניו יתברך שימחול לו, זה הוא למליץ יושר לפניו, וזהו צאין צמדה שאדם מחזיק עצמו לאין, זה גופא מליץ יושר מול מגיד פשע, עכ"ד.

ובוזה יש לפרש הפייט (פיוט עורך דין לשמירת ימים נוראים) לבוחן לבבות ביום דין לגולה

מטע אבותיו נדיקים וקדושים, ומפרש מעלת הענוה שתקות אנוש הוא שיחזיקו אותו בצית דין של מעלה לרמה ותולעה, ולא יזכירו את היחס שלו, ולכן צריך שיתנהג עצמו בענוה ושפלות הרוח, כדי שיתנהגו עמו בצ"ד של מעלה מדה כנגד מדה.

*

ב מאד מאד הוא שפל רוח, שתקות אנוש רמה.

נ"ל בהקדם מה שכתב רבינו יונה בשערי תשובה (שער הראשון אות טו) כי הגאווה מסבבת כמה עזירות ומגברת יצר לב האדם עליו, שנאמר (דברים ח יד) ורם לבבך ושכחת את ה' אלהיך, והטעם כי יצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום ואלמלא הקצ"ה עוזרו לא יוכל לו (סוכה נב), אבל המתגאה שהוא תועבת ה', כדכתיב (משלי טו ה) תועבת ה' כל גבה לב, אין עזרו עמו, והוא נמסר ציד יצרו, עכ"ד.

ובוזה יל"פ הא דחנין לעיל (פ"ג מ"ד) המהלך בדרך יחידי הרי זה מתחייב בנפשו, דאיחא בגמרא (סוטה ה) דעל המתגאה אומר הקצ"ה אין אני והוא יכולין לדור בעולם, והמתנהג בענוה זוכה להשראת השכינה, שנאמר (ישעיה נ טו) אשכון ואת דכא ושפל רוח, עי"ש. וזהו המהלך בדרך יחיד"י, רמז אל המתגאה שאין הקצ"ה דר עמו ביחד, הרי זה מתחייב בנפשו, שנפשו אבודה ממנו והוא נמסר ציד יצרו ח"ו.

והנה אמרו חז"ל (ברכות ה) לעולם ירגז אדם יצר טוב על יצר הרע, נלחו מוטב, ואם

עמוקות בדין, היינו שהקב"ה בוחן לבב האדם בעת ששופך שיחו לפני ה', אם הוא קורא אל ה' ממעמקים מעומק השפלות שהוא מכיר פחיתות ערכו, ואז לדובר מישרים ביום דין, כי זה עלמנו הוא המליצה ישרה עליו ביום דין.

וזה שאמר מאד מאד הוא שפל רוח, ומפרש הטעם שתקות אנוש לזכות במשפט הוא רק אם מכיר בשפלותו שהוא רמה, ועל דרך שאמר דוד (תהלים כג ז) ואנכי תולעת ולא איש, שאז גם באין מליץ יושר יש לו תקוה שיזכה למחילת עונות.

*

ד מאד מאד הוא שפל רוח, שתקות אנוש רמה.

יתפרש על פי מה דאיתא במס' סוטה (דף ה.) אמר רבי חייה בר אשי אמר רב, תלמיד חכם צריך שיהא צו אחד משמונה בשמינית (פי' מעט גאוה), אמר רבא בשמחה דאית ביה ובשמחה דלית ביה, אמר רב נחמן בר יצחק לא מינה ולא מקצתה, מי זוטור דכתיב ביה (משלי טו ה) תועבת ה' כל גבה לב. וכתבו המפרשים דהני אמוראי פליגי בפלוגתא דתנאי במס' סנהדרין (דף עח.) צהא דכתיב (ויקרא כד יז) ואיש כי יכה כל נפש אדם, רבנן קברי כל כולו במשמע, ורבי יהודה בן צחירא ס"ל כל משמע אף כל שהוא. והכא נמי כתיב תועבת ה' כ"ל גבה לב, למ"ד כל כולו משמע אבל מקצת שרי, הכי נמי כולו גאוה אסור אבל מעט גאוה שפיר דמי ומותר שיהא צו אחד משמונה

בשמינית, ולמ"ד כל כל דהו משמע, אמרינן לא מינה ולא מקצתה, עכ"ד.

ובתאמרא משמיה דהגאון הרבי ר' העשיל מקראקא זללה"ה (הוצא בישמח משה פי' ויש) לפרש בזה מאמרס (עיין הענין ט.) כל המתגאה מרצה חימה, דהנה כתיב (תהלים עח לח) ולא יעיר כל חמתו, ואמרו במדרש (ילקוט תהלים עח) כל חמתו אינו מעיר, אבל מעיר הוא מקצת חמתו. ולכן המתגאה שסובר דמה שנאמר תועבת ה' כל גבה לב היינו רק כולו אבל מקצת שרי, הוא מרצה חימה, דלפי פירושו גם ולא יעיר כל חמתו היינו רק כולו אבל מקצת חימה איכא, עכ"ד.

וזה י"ל בציאור המשנה, מא"ד מא"ד הוא שפל רוח, וכפירוש הצרטנורא להטות לקצה האחרון של שפלות הרוח. ומפרש הטעם, שתקות אנוש, כלומר מה שהוא מצפה ומקווה להשביח ממנו חרון אף וחימה, הוא רק אם משים עצמו רמה ותולעה, שמתרחק לגמרי מן הגאוה וכמ"ד לא מינה ולא מקצתה, שאז לא יעיר שום חימה, ואך טוב וחסד ירדפוהו כל הימים.

*

המחלל שם שמים בסתר נפרעין ממנו בגלוי, אחד שונג ואחד מזיד בחילול השם. יש להבין איך שיך חילול השם בסתר במקום שאין רואים. גם צריך ציאור למה נענש בשונג, כי לא בזדון לבו עשה.

(ה) רבי

מספיקין

(כ"ה יח.) דע
מכל מקום מו

ואפ"ל על

ס"ו
שם הוי"ה ט
צברית ח"ו
ס"מ מלצר.

פניס (ל"ג מד
רשומים בשם
צריח שגרשם
העולין צגימו
פליצ ס"ה) של
צחיוס צמלו
השמ

והנה תחלה
עביר

(כ) ונשמרת

יהרהר אדם

וכתב א"ז זלל

ד) שמתעם ז

צאות יו"ד מה

על המחשבה

ידי הרהורי

מבואר, שגם י

קשה, מאחר ז

מדתו של דוד המע"ה ע"כ בא ביום השביעי, והוא אושפיזו של דוד המע"ה, והוא תורה שבע"פ כידוע:

להבין ענין החתימה בהו"ר אחר שכבר נחתם ביוה"כ בנעילה דהנה בכתבי הארז"ל דחותם הם אותיות חומת, ויש חומת ציון וחומת ירושלים, והיא חומה לפנים מן החומה, והוא חותם בתוך חותם, ביאור הדברים דהנה בזה"ק (פ' שלח) ירושלים היא לבא דכל עלמא עיי"ש, וירושלים בעולם כמו לב בנפש וכמו שבנפש המוח הוא גבוה ויותר פנימי מן הלב, כן בעולם ציון היא יותר במעלה ויותר פנימית מירושלים, ובמד"ת (פ' ויגש) כל מה שאירע ליוסף אירע לציון, עיי"ש, ובמד"ר (סוף פ' ויחי) שערך יוסף להשבתים הוא כערך הראש לגוף עפ"י מאמר הכתוב תבואתה לראש יוסף עיי"ש, והטעם יש לומר כי פגם הברית אף כי הוא פגם כל האדם בכללו מ"מ ביותר הוא פגם המוח כידוע שהורע בא מהמוח, וגם אין קישוי אלא לדעת, וע"כ יוסף שהוא שומר הברית הוא בבחי' מוח, וזה עצמו הוא ציון בערך ירושלים:

ולפ"ן חומת ציון וחומת ירושלים הן חומת המוח וחומת הלב, ובהיפוך אתוון הוא זהות המוח וחומת הלב, והענין אחד שהוא מגין בפני הפנימיות, אלא שחותם הוא שמירה מגנב וחומה היא שמירה מגולג, והיינו כי הלב הוא תשוקה, ואם התשוקה היא בדבר שאינו ראוי היא גזילה ממקום שראוי להיות, ואם היצה"ר מטעהו לבל ירגיש, ואדרבה שמראה לו פנים שהוא היתר, ושעיי"ז איננו נעשה נפרד ממקור החיים, ועוד יותר שמראה לו פנים שהוא מצוה, זה נקרא גניבה, ו"בש"ס חולין (צ"א) ויאבק איש עמו חד אמר כת"ח נדמה לו ח"א כגוי נדמה לו, ופירש כ"ק אבי אדומ"ר וצ"ללה"ה כת"ח נדמה לו שמראה לו פנים שזה מצוה ועכ"פ אין זה עבירה, ומ"ד כגוי נדמה לו היינו שאעפ"י שידוע שהוא אסור ועבירה היא מתאוה לו, והנה מה שכת"ח נדמה לו זה נקרא גניבה, ומה שכגוי נדמה

לו מיקרי גזילה, ובמדרש (ב"ר פ' נ"ד) מציל עני מחוק ממנו ועני ואביון מגוללו הוא מיצה"ר וכי יש לך גולג גדול מזה, וכמו בלב שהיא התשוקה כן הוא במוח כאשר איננו בטל בשכלו לדעת התורה והוא מבקש חשבונות רבים לילך אחר שכלו, זה נקרא גזילה או ע"י הטעאה היא גניבה מן המוח, ומוח בא לפגם ברית רח"ל שהפגם במוח, והנה הם זה לפגם מוח, שלעולם לא יכול לגשת היצה"ר לפגום אותו במוח רק כאשר נפרץ מקודם חומת או חותם הלב שהוא התשוקה, שאם התשוקה היא במקום הראוי לעולם לא יבוא לחשוב חשבונות רבים כנ"ל, רק כאשר נכנסה בו תשוקה לדבר שאינו ראוי, אז ממנו יבוא לפרוץ בחומת המוח, וזה מובן, וע"כ הן שתי חומות זו לפנים מזו או שני חומות זה לפנים מזה:

ומעתה יובן מדוע נעשה חומה או חותם זה בנעילה וזה בהו"ר, כי ביוה"כ ישראל הם כמלאכי השרת כבמדרש, וענין מלאכי השרת שהם בטלים אל השי"ת בתכלית הביטול, ואין להם בחי' אחרת רק לעשות שליחותם, וע"כ נקרא מלאך מלשון שליח, ואין להם שם קבוע רק כפי השליחות שגשתלחו, כי השם הוא המהות, ומהותם היא השליחות, ע"כ בנעילה ישראל זוכין לחומת וחומת המוח [ועוד כי מוסף יוה"כ"פ הוא משרע"ה שהוא דעת כנודע, ומשרע"ה הוא המשפיע דעת לכל ישראל, וע"כ חותם הנעילה הוא חותם היסוד כדאיתא בכתבי הארז"ל, שעולה עד הדעת כנודע], ובהו"ר שהוא גמר זמן לולב וניסוך המים, ושע"ז נאמר (שיה"ש ח' ז') מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה, זוכין ישראל לחומת הלב שהיא התשוקה באהבה רבה לדבר הראוי:

שנת תרע"ד

איתא בספרים שהקפות שבסוכות והו"ר הן דוגמת הקפת חומת יריחו, ונראה לפרש דהנה יריחו נקראת ע"ש הריח כדאיתא ברש"י, וריח הוא פנימיות הדבר, וע"כ הוא דבר שהנשמה נהנית ממנו כבש"ס ברכות

(מ"ג), כי הנשמה באשר היא פנימיות אינו נהנית אלא מדבר פנימי, וע"כ הניחו דשנו של יריחו למי שיבנה בהמ"ק בחלקו (ספר פ' בהעלותך י' ל"ב), כי היא דוגמת מקונו בהמ"ק הנקודה הפנימית, וחומת יריחו הן קליפת קשה שאינה מנחת לבוא אל הפנימיות וע"כ נתקבצו באו ביריחו להלהם נגד ישראל כל שבע האומות כמבואר ביהושע (כ"ד י"א) כי לפנימיות סובבים מכל צד, והקוצים הן סביב סביב לשישנה, וע"כ כדי להפיל חומת יריחו הקיפוה שבעה ימים, ובשביעי שבו פעמים לעומת הקליפת הקשה שבתומה כפו שבעה מכל שבע האומות:

ודגמא לזה הוא שמ"ע שהוא הנקודת הפנימית מכל הימים שעברו ר"ן יוה"כ וסוכות, והוא קבלת עול מלכות שמי באמת ובלב תמים, וביחוד הכוונה להש" בלי שום עירוב כוונה וזהו תכלית הכל, וכ"ן זקיני וצ"ללה"ה מקצק הגיד כי יותר נה' לגוף לקבל על עצמו כל מיני סיגופים שבעולו מלקבל על עצמו עול מלכות שמים, ואי סיגוף גדול לגוף יותר מלהיות תחת עול מלכות שמים להתנהג בכל עניניו רק עפ" התורה, עכת"ד, ובאשר שזה תכלית הכ עומדים כנגד זה כל כחות החיצונים לבלבל לערבו להממו ולהתהילו, והם סובבים את ה הנקודה מכל צד בכל טצדקי למנוע את האדו מלכות לנקודה זו, וזוהי דוגמת חומת יריחו ובהקפות של סוכות ובהו"ר שבע פעמים מפילין את החומה, ובא הזמן היותר נכו לקבל עליו עול מלכות שמים שלימה כנ"ל ובשמ"ע עושין הקפות עם ס"ת, היינו בו עושין חומה קדושה לבל יתקרבו עוד כחו החיצונים, והיא התורה, כי התורה היא חומ בצורה בפני החיצונית מגינה ומצלא, וזה הענין שבשמ"ע מקיפין בס"ת:

יש לפרש ענין החתימה בהו"ר אחר החתימה בנעילה שהוא חותם בתוך חותם מהו זו ונראה דהנה במדרש (תובא בילק"ש תהלי כ"ה) שאלו לחכמה חוטא מהו עונשו אמר להן הנפש החוטאת היא תמות, שאלו לתור

אור שבת קודש ולטעום מעין עולם הבא שבת מנוחה
 מחדותא דמלכא, כי אס צאס נפספס צמעשיו ערב
 שבת עם חשיכה מה שעבר עלינו בשבת ימי המעשה,
 ולקבל על עצמינו מעתה לעבוד הצורה צ"ה מעתה
 עבודה תמה וכו', ואז כשנגיע לידי מדה זו נהיה כלי
 מוכן ומוכשר לקבל טהרה מקדושת אור שבת קודש.
 ועל כן הרי אלו צאזהרה צמוצאי שבת קודש, השמר לך
 פן תשכח את הדברים אשר קבלת עליך מיום השישי
 קודם הכנסת כלה, וזהו יזכר לך עתה, ר"ל מאתחלתא
 דימי החול אתמול אשר דברת, ע"כ.

המראים עצמם כשרים, והמה צלי ספק גרועים מן
 הרשעים גמורים שנראה לעין כל שהם רשעים, עכ"ד.

וזה שאמר גשה נא ואמשך, כיון שיצחק סבר שהוא
 עשו אשר ליד צפיו, והראה לו סימני טהרה הצא
 האיך מעשרין את המלח וכו' (צ"ר פס"ג ט"ו), על כן אמר
 לו גשה נא ואמשך, על דרך שפירשו (מסילת ישרים פ"ג)
 ימשמש צמעשיו (עירובין י"ג): צמעשים הטובים, ימשמש אס
 נעשו כראוי כאלם הממשמש צנגד אס הוא ממין הטוב.

וזה שאמר לו הקול קול יעקב, אף כי צפיו ראה צו
 סימן צרכה וטהרה כמדתו של יעקב, עם כל זה
 הידים ידי עשו, ר"ל מעשיו שאינם טובים והם נקראים
 על שם הידים, ועל כן לא הכירו, פי' לא אהבו, גם
 מה שנראה לעין לסימן טהרה, כי גם זה סימן טומאה
 צאיסור כולל ומוסיף, כי יותר הוא רשע צהולך תמים
 לעין והוא כמדת הצצועים ממי שהוא רשע גמור רח"ל,
 ועל כן אחר כך כאשר הרגיש יצחק שהוא תוכו צברו
 וכלצו כן פיו וראוי לצרכה, על כן ויצרכהו.

→ וצ"ל פי זה צ"ל לפרש הגמרא (שבת י"ב) תניא חנניא
 אומר חייב אדם למשמש צנגדו ערב שבת עם
 חשיכה, אמר רב יוסף הלכתא רצחי לשבתא. ויש לדקדק
 אמאי דוקא זה הלכתא רצחי לשבת יותר משאר פרטי
 דינים. ועל פי האמור יצארה, דהנה ידוע מה שפירש
 צוהר הקדוש (פינתס ר"ד) ויראני את יהושע הכהן הגדול
 וגו' לצוש צגדים צואים (וכריה ג ח"ג), לאס אדם עושה
 מצות עושה מלצושים נאים לנשמה, ואס עושה עצירות
 עושה מלצושים צואים לנשמה, ועל כן אמר צגמרא חייב
 אדם למשמש צגדיו ערב שבת עם חשיכה, ר"ל שימשמש
 את המלצושים שלו לנשמה אס עשה צגדים טובים או
 צגדים צואים, אמר רב יוסף הלכתא רצחי לשבתא, ר"ל
 צלי זה אי אפשר לקבל נועס שבת כאמור.

*

→ וירח את ריח בגדיו ויברכהו ויאמר ראה ריח בני
 בריח שדה אשר ברבו ד'. צמדוש רצה (צ"ר
 פס"ה י"ח) כגון יוסף משיחא ויקום איס צרוכות, עיי"ש.
 ועיין ציפה תואר דדריש אל תקרי ריח צגדיו אלא ריח
 צוגדיו, כמו שדרשו רז"ל פרק אחד דיני ממונות (סנהדרין
 ל"ג), עכ"ל. וצריך לדעת מנא ליה לשנות הקריאה.

(ב) בריח שדה, פירש"י וזה שדה תפוחים, ול"ב.
 (ג) יש להצין הדמיון ריח צגדיו לשדה אשר ברבו ד'.

וזה שאמר הכתוב וירח את ריח צגדיו, ר"ל מעשיו.
 וצמדוש אל תקרי צגדיו אלא צוגדיו, ר"ל דגם
 אס עבר ואחר כך תיקן מעשיו, אהני ליה גם כן. ועל
 זה פירש"י כריח שדה אשר ברבו ה', וזה שדה תפוחים
 כידוע מאמר הוזהר (יחזק פס"ג) ציה צלילה מתצרכא
 מצרוניתא וכלהו חקל תפוחין, ר"ל צשבת קודש צהכנסת
 כלה, היא יסוד וההערה זו צתיקון צגדיו כנ"ל, והצן.

L

→ וצ"ל על פי מה ששמעתי צסס אחד קדוש מדבר (הרה"ק
 ר' שמעון מערסלוב וצוק"ל), לפרש מה שאומרים צמוצאי
 שבת קודש צומירות (ומר איס חסיד) יזכר לך עתה אתמול
 אשר דברת, כי ידוע (סידורו של שבת ח"א שורש א' ענף ג' עלה
 ד') ומקובל לנו כי צאופן אחר לא נוכל לקבל הארת

הרג"ל ל' חיים צכ"ג י"א ק"ג צצ"ג

י"ב א"א א"א י"ב א"א א"א י"ב א"א א"א י"ב א"א א"א

שהשם מקדשם. והוא מה שנמכוין באומרו
 ואתם הדבקים בזה, אך לפי ששם זה המיוחד
 שם הוי"ה אין אות נממכת לו מלאחריו אלא
 מלפניו כגון לה' בזה, ואותיות שלפניו נותר
 למחקן, לזה גמר אומר אלהיכ"ם, פי' דביקות
 זו שאתם דבקים בזה, אינו דביקות אותיות
 שלפניו אלא כאותיות שלאחריו, שהם כ"ס של
 אלהיכס שהם קדושים כשאר אותיות של השם,
 ועל ידי זה חיים כולכם היום. ואולי ידבר
 הכתוב נגד ב' הדרגות שיש בישראל זו למעלה
 מו, כי ישראל הצני עליה הם הדבוקים
 ביהו"ה, והשאר נטפלים בשם אלהים מלאחריו,
 עכ"ד.

אך זה תלוי בפלוגתא התנאים, כדאיתא במס'
 שבועות (דף לה:) תנו רבנן, כל הטפל לשם
 בין מלפניו בין מלאחריו הרי זה נמחק, אחרים
 אומרים לאחריו אינו נמחק שכבר קדשו השם,
 אמר רב הונא הלכה כאחרים. וצ"ל בשו"ת
 חתם סופר (יו"ד סימן רסג) דפליגי אי דרשינן
 אחי"ן, דכתיב (דברים יב ג) ואזדחתם את שמם
 מן המקום ההוא, ומיניה ילפינן (עבודה זרה
 מה:) מנזות עשה לאבד ולמחוק שם עבודה זרה,
 ואיתא את לרבות הנטפל לשמם והיינו
 מלאחריו דמנזות למחקו, ועל זה קאי הל"א (שם
 פסוק ד) לא תעשון כן לה' אלהיכס, שלא למחוק
 השם ולא הנטפל לו, ותנא קמא לא דריש את,
 אם כן אין מנזות במחיקת נטפל לשם עבודה
 זרה וליכא לאו במחיקת נטפל להשם הקדוש,
 וקיימא לן כאחרים, עכ"ד. נמצא דרק אי
 דרשינן אחי"ן יש אזהרה שלא למחוק אותיות
 הנטפלים להשם מלאחריו.

והנה צלק שלא לו לבלעם לאמר (במדבר כג
 ו) לכה נא ארה לי את העם הזה,
 ולכה נא קצה לי את העם הזה (שם יז), וי"ל
 שהיה יודע אותו רשע שלא יוכל לשלוט
 בתלמידי חכמים הדבוקים בעלם אותיות השם
 הוי"ה ב"ה, שהם אינם נמחקים לעולם, לכן
 דקדק באומרו את הע"ם הזה, כי ידוע (וזהר
 נשא קנה) עם היינו עמי הארץ, ישראל הם
 תלמידי חכמים. וטעה בזה לומר שיוכל
 לשלוט בעמי הארצים שהם דבוקים לאותיות
 אחר השם.

ולבן נצרה פי האתון בערב שבת בין
 השמשות, שהיה גלוי לפניו ית"ש
 בשעת צריאת שמים וארץ שעתידין בני ישראל
 בשעה זו לקיים תוספות שבת, וכחז במרכבת
 המשנה (על המכילתא יתרו פ"ו ס"ד) דמנזות
 תוספות שבת נלמד ממה שנאמר (שמות כ ח)
 זכור א"ת יום השבת לקדשו, היינו הטפל ליום
 השבת הוא ההוספה שמוסיפין מחול על
 הקודש, עכ"ד. וכיון שכל ישראל הם מקבלים
 תוספות שבת, הרי דרשינן אחי"ן, ואף הפשוטי
 עם הדבוקים באותיות השם מלאחריו אינן
 נמחקין לעולם, לכן נצרה פי האתון, כדי לערב
 את בלעם שלא ישלוט אף בעמי הארצים.

*

→ ה א ו יאמר בטעם שנצרה פי האתון בערב
 שבת בין השמשות, על פי מה
 שהקדמנו למעלה (אות ג) מה שכתב בקדושת
 יום טוב (פי' צלק) כי בלעם רנה לשלוט בישראל
 מחמת שאין להם שחר מנזות בעולם הזה.

ברב"ק ל' אגון ס"א ג' ע"א

אמנם כתב צבאר שבע לאח"י מטאלטשווא
 זללה"ה (פ' ח"י) צסם הקדמונים, שהגם דשכר
 מנזה צהאי עלמא ליכא, מכל מקום על הזכיות
 שנעשו על ידי תשובה מאהבה, על זה יש שכר
 גם צהאי עלמא, עכ"ד.

והנה כתב אח"י זללה"ה צעאי חיים (פ' תולדות)
 לפרש הגמרא (שבת י"ג) תניא, חנניא
 אומר חייב אדם למשמש בגדיו ערב שבת עם
 חשיכה, אמר רב יוסף הלכתא רבנא לשבתא.
 ויש לדקדק אמאי דוקא זה הלכתא רבנא
 לשבת יותר משאר פרטי דינים. וצ"ח הענין
 כי מצוה צספרים (סידורו של שבת ח"א שורש א
 ע"ג ג עלה ד) שאי אפשר לנו לקבל הארת אור
 שבת קודש, רק אם נפשפש צמעשינו ערב
 שבת עם חשיכה, ולקבל על עצמינו לעבוד
 הצורה צ"ה עבודה תמה. וידוע (וזהר פינת
 י"ד) שהמעשים טובים הם המלצושים אל
 הנשמה. וזה שאמר חייב אדם למשמש בגדיו
 ערב שבת עם חשיכה, ר"ל שימשמש את
 המלצושים שלו לנשמה, אם עשה בגדים טובים
 או בגדים לאחים, אמר רב יוסף הלכתא רבנא
 לשבתא, כלומר דכלא זה אי אפשר לסבול נועם
 שבת, עכ"ד.

ויש להוסיף ולומר כי תשובה שעושים צשעה
 זו של ערב שבת עם חשיכה יש בה מעלה
 יתירה, כי ידוע (מיקוני הזה"ק דף ע"ג) דצששת
 ימי החול היא צצחינת יראה, וצצבת קודש הוא
 צצחינת אהבה. וצכן י"ל כי התשובה שעושים
 צאותו שעה של ערב שבת עם חשיכה, כאשר
 חופפת עליו קדושת השבת קודש, הוא תשובה

מעולה תשובה מאהבה, והזדונות מתהפכות
 לזכיות.

ובזה יוצן מה שנצרח פי האחון ערב שבת
 עם חשיכה, שהיה גלוי לפניו ית"ש
 שצני ישראל יעשו צאותו שעה תשובה מאהבה,
 ויגיע להם שכר צעולם הזה, ולכן נצרח אז פי
 האחון, לעכב את צלעם שרצה לקבל את ישראל,
 כי צרוכים הם לה' מעתה ועד עולם צבת
 הזכיות של תשובה מאהבה שעושים צערב שבת
 עם חשיכה.

L

*

והכתב והמכתב. ופירש הצרטמורא דקאי
 על הכתב שעל הלוחות ע"ש. ויש
 לתח טעם על שנצרח זה צערב שבת צין
 השמשות.

ואפ"ל צהקדם מה שכתב אח"י זללה"ה
 צישמת משה (פ' משא) אהא דמצינו
 (יורה דעה סימן קנ"ו) מחלוקת הראשונים אם
 אדם רשאי להחמיר על עצמו ולמסור את נפשו
 צכל מצות התורה חוץ משלש עצירות
 החמורות, הרמב"ם סובר דאינו רשאי ומחייב
 צנפשו, ורצינו ירוחם וסייעתו סוצרים דרשאי
 להחמיר על עצמו, אמנם מצוה צש"ך (סק"ב)
 דאם הוא אדם גדול וחסיד וירא שמים, אף
 הרמב"ם מודה דרשאי למסור עצמו על קידוש
 ה' אפילו על מצוה קלה. ולכאורה יש להפליא
 וכי צצביל שהוא חסיד וירא שמים ישתנה דינו,
 והלא כתיב (ויקרא י"ה ה) וחי צהם, ודרשו חז"ל
 (יומא פ"ה) ולא שימות צהם. אך ציאור הדבר

פי אלל ההג
 צהס"י ולא
 פיחוס הפס
 חונת תורה
 צעולם, ולכן
 המה חיותם
 וצוה פירש
 מה
 עכריהם מו
 מתנה לכל א
 מנה ומנה ה
 ונקדים עו
 נמ
 יחר משנצרח
 ממנ"י וגמרו
 הלאוין שהם
 ואם כן קרוב
 הפסימו וגמרו
 משנצרח, עכ
 עליון לא תכל
 האדם קרוב ו
 על פי האמור
 האדם צפשו
 הלאוין מן ה
 דרכה מצבון
 צחינתו של כ
 וצחצבון זה כ
 צהלאוין יש כמה

מוזמנת לי שתזמינו עצמיכם בבחי' זך ונקי. אז והייתם קדושים שתתרכבה עליכם קדושתו הראוי להיות שורה במקום מהור זך ונקי:

ד ועבור כל הנזכר כתבו כל חכמי מדע שזה התוספות

שבת שנצטוינו בו להוסיף בע"ש מחול על הקודש והוא מצות עשה דאורייתא ממש לפי שימת הרי"ף והרא"ש והובא דבריהם לפסק הלכה (בש"ע א"ה מי' רס"א ס"ב) ונדבר לקמן קצת מזה. הוא ענין הכנת השבת ומסכתו אקרא והי' ביום הששי והכינו את אשר יביאו. וכמו שמוכא (בתחילת שורש הזה) בדברי הרב בעל המחבר שג"ע. וכן הוא בסידור האר"י בכוונת מנחה של ערב שבת ע"ש. כי גודל קדושת השבת אף שגדלה מעלתו שהוא קדוש מעצמו בלי אתערותא דידן. מ"מ צריך הכנה והזמנה שיהא בו מקום ראוי לחול עליו קדושת השבת בדרך ואנכי פניתי הבית שפי' חז"ל (ילקוט חיי שרה) ממונפת ע"ז. והכל הולך לפי ערך ההכנה והזמנה שהכין עצמו בערב שבת. ולזה כתוב בפע"ח שער הלימוד בכוונת יום שבת. אשר הכון לקראת אלהיך ישראל נרמו בכל תיבה שבו מספר כבוד שבת כי הכון בנזן פשוטה הוא שבע מאות ושלושים וא' ועם האותיות הוא גי' כבוד שבת ע"ה וכן לקראת וכן אלהיך ע"ש. לרמוז על זה שלכבוד שבת צריך הכנה ולפי ערך ההכנה כן שורה בו קדושת השבת. ומי שטרח בע"ש יאכל בשבת. כי לפעמים יתיחס שם אכילה על ענין הנאת השביעה מזיו השכינה כמאמר הכתוב ויחזו את האלהים ויאכלו וישתו שפי' רז"ל (ברכות י"ז ופי' רש"י שם) כי על ידי מחזה שדי נהנו והרגישו הבריות והשובע כאיש אכל ושתה. ולזה מי שטרח ויגע בערב שבת להכין עצמו שיהי' מקום ראוי להשראת הקדושה כאשר נבאר למטה ענין הכנה זו. הוא הוא שיאכל בשבת כלומר שתשבע נפשו ויזון עיניו מזיו השכינה. המאיר ביום שבת ק' לכל באי עולם. ומבקשת מקום מנוחה למצוא אדם שתוכל לנוח בו ולהאיר בגופו ונשמתו. ולהבינך בטיב ענין הכנה זו מה שנוכל לעשות בשעה קלה הזו הנתוסף מע"ש לשבת. אקדים לך מה שכתב הרב האלהי מוהר"ח ז"ל (בפע"ח שער ערב שבת פ"א) וז"ל אחר שקרא הפרשה יקבל כמורא ובשת פנים

שעושה מעט הכנה בביתו עכורו. אך לא כראוי ונכון להתכבד ולהתייקר את מושב המלך והעמדת הכסא מלכות שיושב עליו המלך. והכנה זו קטנה היא אף למשרתי ועבדי המלך הפרתמים כש"כ וכש"כ לכבוד המלך החכם בעצמו. על כן בהגיע שלוחי המלך הבאים מקודם ורואים שכל הדרי משכיות ביתו אינו ראוי ומקובל לפני המלך והשרים אשר אתו. גוערין אותו בנזיפה גדולה ולפעמים גם בעונשין ומכות וכדי בזיון וקצף על אשר נבזה בעיניו כבוד המלך. ונתרשל מלהכין לו דירתו בנקיות וזיכוך וזיופי. ואין שומע לו מאת המלך אף שאומר שהכין למאוד צרכי המלך. אם אין מקום לחנייתו ולמושבו על כסא כבודו והנמשל מוכן מאליו. כי החכם ומי שענינו בראשו וירא וחרד לדבר ה' וכבוד שמים נחמד בעיניו. אומר ודאי בעוד שגופי אינו זך ונקי ומכש"כ ח"ו כשהוא מטונף בתאות רעות והרהורי הלב הרעים. אין מקום להשראת קדושתו עלי ותחילה מכין עצמו ומטהר ומוכך גופו מהלכלוך וזוחמת דברים שלמטה. ועושה לעצמו גדרים וסיגים בדרכי חסידות ופרישות. וכוונתו רק לשמים להתהדר ולהתפאר בכל מינו יופי והידור. בכדי שיחול רוח ה' לפעמו ושיהא ראוי להשראת הקדושה. ע"י מצותיו שיעשה הכל כמהרה ובקדושת וכיראת ה'. ואז כבוא אליו הקדושה כלום חסר מאתו. ובכל עת ועונה מוזמנים אצלו מלאכי ה' להרבות עליו קדושה על קדושה. כרצון שמו הגדול ית' שרצונו לקדש את ישראל בקדושתו. וכשרואה כל המרחות ויגיעות שיגע אדם הזה. ושיכר והכניע תאות והמדת לבבו. והכל כדי לזכך גופו מכל בחי' הס"א והרע כדי שיוכל לשכון בתוכו שכינת ה'. אומר הנה כל מה שטרח האיש הזה לא מרח אלא בשבילי. ורצונו לזכות שיהיה מרכבה אל השראת קדושתו בו. ראוי זה שישתמש בכבודי. ומופיע ומשפיע עליו זיו אור קדושתו באורות הפנימים ואורות המקיפים. והקדושה מקיף אותו מכל צד ומסתירו בסתר כנפיו. ואז לא תאונה אליו רעה ונגע לא יקרב באהלו. ומלאכיו יצוה לו לשמרו מכל רע והכל טוב לו:

ג וזה והתקדשתם והייתם קדושים. כי פי' והתקדשתם הוא לשון הזמנה כמו הרי את מקודשת לי פי'

רבינו חיים זצ"ל גאון און
סיפורו על גור ח"א שנת 11
ע"פ ד' ח"א 3

תוספות שבת שהם אותיות בשת כי ראוי להתבושש מקדושת שבת ע"כ. הנה כלל במלת קצרות ענין רב. והוא כי ענין הבושה הלז הוא שיבוש ממעשה החול שעבר עליו כביטול רצון הכורא ב"ה מעבירות הגדולות או הקטנות וזונות או שנגות. והמרה את פי ה' לעשות גדולה או קטנה ואף אם ימצא עצמו על הדרך הנכון ויודע בנפשו כי לא עבר על רצון כוראו ממצות עשה דאורייתא או דרבנן. ומכ"ש במצות לא תעשה. אף עבירות שאדם דש בעקביו פשפש ולא מצא. מ"מ הנה ישוב אל ה'. ויתחרט על כל מחשבה ודיבור ומעשה שעבר עליו בכל ימי החול אשר לא לה' המה. כי תדע שמחשבה קלה כמות שהוא. אם אין בה כוונת מצוה לה' תיכף שורה עליו הס"א כשמה סמרא אחרא שהוא צד אחר שאינו לה'. כי מיד שאינה לכוונת עבודת ה' הוא חלק הס"א ואין בעולם כי אם או מצוה או עבירה. אם אינה מצוה נעשית עבירה. ובכל דבר ודבר שבעולם. אין כי אם אחת מאלו השתי בחי' או צדיקים ילכו במ או ח"ו פושעים יבשלו במ. ובזכרו את כל זאת ומתבייש מאוד כמה שנמסע לו מרשות היחיד מלך עולמים ב"ה וב"ש הנכבד והנורא אשר בידו נפש כל חי ורוח כל בשר איש וברה לו להכניע את עצמו ונפשו ורוחו תחת רשות הס"א והלק הרע. ונעשה ח"ו עבד ימשול בשרים ושרים הולכים כעבדים על הארץ. ויודע מאמר רז"ל (ברכות י"ב ע"ב) כל העושה דבר עבירה ומתבייש בה מוחלין לו על כל עונותיו. והכל בתשובה שיהי' שב ומתחרט על זה באמת. ויתחפכו אצלו אותיות בשת הנזכרים לצירוף תשב. להיות שב בכל לבבו ומחשבתו לשפוך לבו כמים לפני קונן. בזכרון כל מעשי ימי החול אשר הלפו ועברו עליו ממחשבה ודיבור ומעשה אשר לא לה' המה. ומכניע לבבו הערל ומשבר תאות וחמדת לבו. ומקבל עליו להיות נדחה ממנו כל התאות וההבת רעות שבעולם נגד אהבת וחמדת הכורא ב"ה וב"ש ואז ושב ורפא לו פי' שנתרפא מנגעו הרע חלק הס"א שהי' שורה עליו בעת חטאו. ונרפא מן הצרוע. ותיכף נשאר גופו זך ונקי להיות בו די בחי' הכנה והזמנה שיוכל אור קדושת השבת לשכון בו ע"ד ושכנתי בתוכם. אף שהוב בתשובה הוא הכל לפי חומר

העונש. וכפי הפרש ארבעה חילוקי כפרה שהי' רבי ישמעאל דורש (יומא פ"ו ע"א). זה הכל הוא כדי לפייס להקב"ה אבל עכ"פ תיכף אחר שברון לבבו בתשובה ובפרט שקדושת שבת מסייע לזה כאשר נבאר א"ה (בשורש הששי) נעשה גופו זך ונקי להיות בו די בחי' הכנה והזמנה שיוכל אור קדושת השבת לשכון בו. כרצון הכורא ב"ה שתיכף לנפילת מקום מהרע. ברכה וקדושה מאתו ית' ויאיר פניו אתו סלה: L

ה וע"ד שאמר הקב"ה למשה אני אעביר כל טובי על פניך וגומ' עד וחנותי את אשר אחון וגומ'. שזה הוא רוב טוב וגודל חסד מאת כוראנו ית' ויתעלה שמיד כשרואה מקום טוב וכושר שיהי' זכאי וראוי לקבלת ברכתו וקדושתו הטוב. אז תיכף ומיד דרכו להשפיע רוב ברכה וקדושה ויותר ממה שהעגל רוצה וכו'. וכשאין על האדם מסך שיהי' מבדיל בינו לבין קונו משורש הרע אשר בארנו למעלה. שלא יצטרך להעצים עיניו מראות ברע שהוא המונע לקבל ברכת ה'. תיכף בהעברת המונע הלז. חסד אל גורם לזה שרוצה להשפיע ולהריק ברכתו על אדם הזה. וזה הוא הטובה והגדולה מאת האל ב"ה. וזה הוא אני אעביר כל טובי שזה הוא כל טובי שוחנתי את אשר אחון שלמי שאוכל להון אותו שאין בו מניעה מלקבל חנינה אני חן אותו וכך דרכי והפצי ותמיד אני רודף אחר זה להשפיע לכל הראויים לקבל וכמבואר (בזוה"ק בראשית נ"ח ע"א) וז"ל דהאי כד האי רוחא אתנגיד להאי עולם מתמן נפקי ברכאין וחין לכלא לאתקיימא. השתא דחבו בני נשא אסתלק כלא וכו' בגין דלא יתרק האי רוחא להאי עולם מ"ט דלא לאסגאה נחש תתאה דרגי' דיתתקף בי' ע"כ הרי שעיקר המניעה הוא עבור דלא לאסגאה נחש תתאה אבל אם ימצא מקום פהור ונקי מטומאת זוהמת הנחש תיכף יאיר בו אור ה' כאשר יוכל שאת בנפשו. וכמו כן ככאן אם אדם זוכה באלו השעות שתיים שמוסיפין מחול על הקודש כמ"ש בש"ע (מסקנת המ"א שם) לזכך ולטהר נפשו וגופו לנקותו מכל מום ותאוות ומדות רעות התלויות בלב והכל ע"י הבשת ובתשובה נכונה לפני המלך ה' הרוצה בתשובה. אז כשיגיע גודל זיו הדרת אור קדושת השבת המכהיק ומאיר וכו' לכל